

Danmarks ynglebestand af skarver i 2012

Notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 17. september 2012

Thomas Bregnballe
Ole Roland Therkildsen

Institut for Bioscience

Rekvirent:
Naturstyrelsen
Antal sider: 11

Redaktør:
Tommy Asferg
Faglig kommentering:
Thomas Eske Holm
Kvalitetssikring, centret:
Jesper Fredshavn

AARHUS
UNIVERSITET

DCE - NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI

Tel.: +45 8715 0000
E-mail: dce@au.dk
<http://dce.au.dk>

Indhold

Indledning	3
Udvikling i forhold til året før	3
Kolonierne	3
Forvaltende tiltag i kolonier i 2012	7
Regionerne	8
Udviklingen i landene omkring Østersøen	10
Mere information	11

Indledning

I årene 1993-2006 lå antallet af ynglende skarver i Danmark forholdsvis stabilt på i gennemsnit 39.000 par, svingende mellem 36.500 og 42.500 par. Herefter fulgte en tilbagegang som resulterede i, at der i 2011 ynglede 25.500 par, hvilket svarede til 35 % færre ynglende skarver end gennemsnittet for perioden 1993-2006. Dette års optællinger af skarvkolonierne tyder imidlertid på, at nedgangen er ophørt. Det er dog uvist, hvordan skarvernes antal vil udvikle sig i de kommende år. Antallet af ynglende skarver gik således en smule frem i 2012 i forhold til 2011.

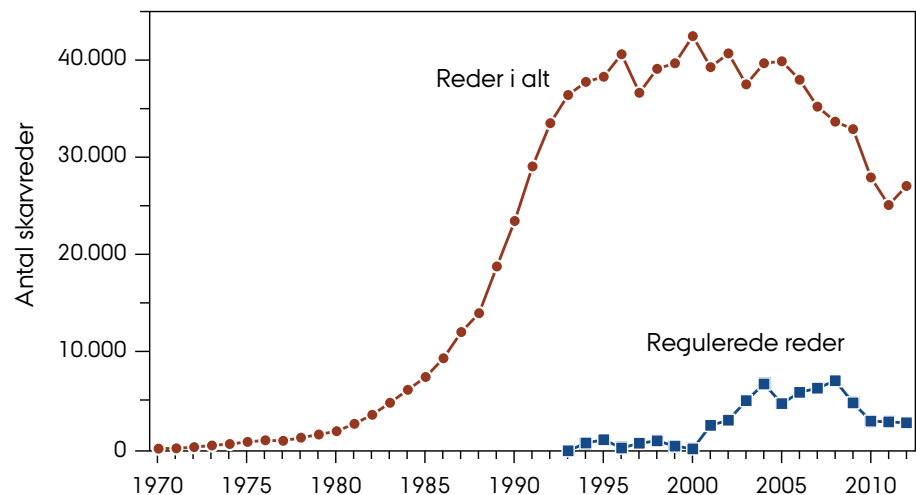
Ud fra optællinger af reder, hvor hver rede repræsenterer et ynglepar, viser vi her en oversigt over, hvordan de ynglende skarver var udbredt i Danmark i 2012. I en tabel vises, hvordan antallet af reder har udviklet sig i de enkelte kolonier i de sidste fire år. Vi giver en opgørelse over de forvaltningstiltag, som Naturstyrelsen under Miljøministeriet gennemførte i udvalgte kolonier i 2012. Desuden vises den overordnede udvikling i skarvernes antal i de forskellige dele af Danmark, og sidst omtales den seneste udvikling i antallet af ynglende skarver i nogle af landene omkring Østersøen.

Udvikling i forhold til året før

I 2012 var der 27.109 par ynglende skarver i Danmark. Det var 1.567 flere par end i 2011, hvilket svarer til en fremgang på 6,1 % (Fig. 1).

Kun i regionen Nordlige Kattegat var der en nedgang i antallet af ynglepar fra 2011 til 2012. Nedgangen var på 665 par. I de Vestjyske Fjorde samt i det Sydvestlige Kattegat var yngleantallet derimod uforandret i forhold til 2011. Fremgang blev konstateret i Limfjorden, Det Sydfynske Øhav, det Nordlige Sjælland og i Smålandsfarvandet. Størst var fremgangen på Sjælland og i Smålandsfarvandet. Her steg antallet af ynglende skarver med henholdsvis 700 og 820 par.

Figur 1. Udviklingen i antallet af ynglepar af skarv i Danmark 1970-2012. Antallet af ynglepar, som blev forhindret i at få unger som følge af forvaltende tiltag, er vist nederst; dette antal indgår i det samlede antal ynglepar. Antallet af ynglepar er opgjort som antal reder.

Kolonierne

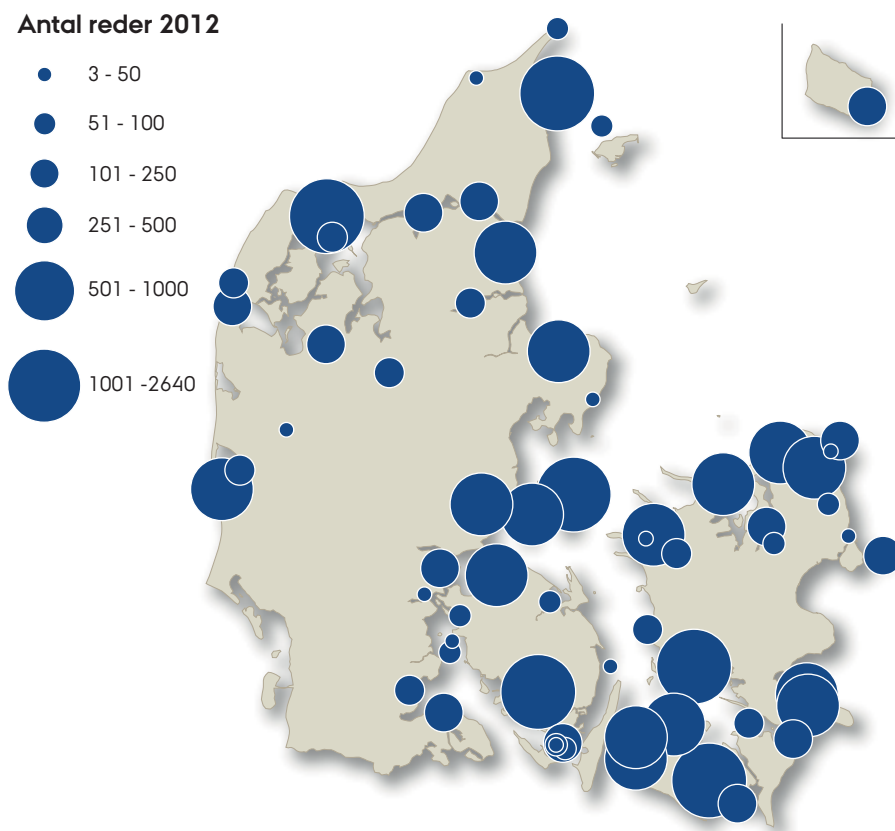
Udviklingen i de danske skarvkolonier er vist i Tabel 1 for de seneste fire år. Koloniernes udbredelse og omtrentlige størrelse er vist på kortet i Figur 2.

Tabel 1. Antal par optalt i 2009-2012 fordelt på kolonier og totalt for Danmark. Antallet af par opgøres ved at tælle antallet af reder. Tal i fed skrift angiver, at Naturstyrelsen har gennemført et forvaltende indgreb i kolonien, fx i form af oliering af æg, fjernelse af reder eller bortskræmning (i enkelte tilfælde har indgrebet været udført af en privat lodsejer efter aftale med Naturstyrelsen).

Region	Lokalitet	2009	2010	2011	2012
Vestjyske Fjorde og Vadehavet					
	Klægbanken	658	135	139	223
	Havrvig Polder	1.176	1.073	980	838
	Høje Sande	0	2	0	0
	Langli	3	1	0	0
	Felsted Kog	22	93	2	0
	Abildå	0	0	0	9
Limfjorden					
	Rønholm	0	0	0	406
	Rønland Sandø	464	353	407	275
	Melsig	1.121	942	850	1.127
	Troldholmene	0	0	100	0
	Ejerslev Røn	15	70	43	176
	Flyndersø	370	370	392	280
	Rotholmene	345	168	0	0
	Hald Sø	252	188	196	133
	Agger Tange	402	147	135	231
	Vårholm	650	470	0	0
	Aggersborg	27	0	0	0
Nordlige Kattegat					
	Toftesø	1.755	1.515	1.201	753
	Sdr. Rønner	0	55	55	0
	Knogen, Læsø	0	40	47	0
	Hirsholmene	1.178	1.063	1.197	1.100
	Treskelbakkeholm	0	0	0	39
	Kielstrup Sø	312	338	404	230
	Nrd. Rønner	0	80	5	55
	Rørdal Lergrave	347	330	263	326
	Skagen Nordstrand	0	6	25	61
	Hirtshals	15	22	27	34
Sydvestlige Kattegat					
	Vorsø	1.022	787	533	502
	Svanegrunden	1.037	893	721	933
	Mågeøerne	1.244	999	905	908
	Stavns Fjord	3.237	2.580	3.049	2.640
	Rugård Sø	0	0	17	35
	Viggelsø	31	35	44	80
	Stubbe Sø	0	0	5	0
	Rands Fjord	384	350	455	309
	Fuglsø Mose	700	418	523	791
	Tange Sø	4	0	0	3
	Digerbanke, Stubberup	35	0	0	0

Lillebælt og Sydfynske Øhav				
Brændegård Sø	2.370	2.208	1.795	1.978
Bågø	75	0	0	17
Bastholm incl. Årø Kalv	16	159	300	91
Hopsø	238	212	179	110
Kidholmene	20	15	37	38
Vresen	16	45	45	70
Ll. Græsholm ved Bredholm	23	241	450	464
Olde Nor	263	250	100	280
Gråsten Slotssø	50	1	0	0
Årø Kalv	0	75	75	0
Lille Egholm, Det Sydfynske Øhav	0	0	0	63
Føns Vang, SV for Nørre Aaby	0	0	0	14
Grensholm, Det Sydfynske Øhav	0	0	0	110
Nordlige Sjælland				
Bognæs	311	229	139	61
Vrøj ved Saltbækvig	983	823	412	41
Hovvig	1.083	853	756	944
Øer ved Orø	27	7	0	0
Esrum Sø	458	363	349	505
Skarresø	0	45	90	120
Solbjerg Engsø	1	0	0	0
Gurre Sø	180	119	51	31
Saltholm	1.150	537	660	348
Holløse Bredning	1.095	949	678	847
Sortedamssøen	34	36	36	37
Selsø	319	222	317	375
Hellebæk Skov	96	176	251	306
Vaserne	30	2	61	61
Højbjerg Skov	18	105	178	248
Damhussøen	0	1	22	68
Saltbækvig Sydøst	0	0	0	721
Smålandsfarvandet				
Ormø	1.740	1.700	966	1.086
Ålholm	46	67	203	460
Dyrefod	278	189	215	159
Ægholm	379	400	636	868
Søholt	1.420	1.469	770	1.095
Nakskov Fjord	723	702	725	401
Tyreholm	1.320	984	733	541
Suderø	0	2	0	0
Rågø Sande	429	421	512	822
Malurholm	496	362	386	315
Rødsand	0	0	10	0
Avnø Røn	81	10	8	0
Vensholm	295	388	501	662
Hundsemyre, Bornholm	139	147	176	255
Danmark - total	33.008	28.037	25.542	27.109

Figur 2. Størrelse og placering af de danske skarvkolonier i 2012.

Foto 1. Malurtholm ved Møn, 2006. Foto: Kjeld Tommy Pedersen.

Skarverne havde kolonier eller forsøgte at danne kolonier på i alt 64 lokaliteter i Danmark i 2012. Det hidtil højeste antal lokaliteter med ynglende skarver i Danmark er 66; det blev registreret i 2010.

Kolonien i Stavns Fjord på Samsø var klart den største med 2.640 reder, mens den næststørste var kolonien ved Brændegård Sø og Nørresø på Sydfyn, der husede 1.978 reder. Kun seks af samtlige 64 kolonier havde flere end

1.000 reder, men disse husede tilsammen 1/3 af alle ynglende skarver i Danmark. Herudover ynglede 39 % i 14 kolonier med 500-1.000 reder, 24 % i 24 kolonier med 101-500 reder, og 4 % i 20 kolonier med 3-100 reder. Over de sidste 30 år er der sket en gradvis spredning af de ynglede skarver i Danmark. Skarverne yngler nu fordelt i flere kolonier, og færre skarver yngler i meget store kolonier. Tilsammen har det betydet, at skarverne nu er langt mere jævnt fordelt ud over landet end det før var tilfældet.

Forvaltende tiltag i kolonier i 2012

Hvert år gennemfører Naturstyrelsen indgreb i nogle bestemte danske skarvkolonier, hvor der er særligt store bekymringer for, at skarverne vil kunne skade fiskebestandene og fiskeriet. Tiltagene finder sted for at undgå, at skarverne får succes med at etablere nye kolonier, og for at begrænse størrelsen af nogle af de eksisterende kolonier. I kolonier, hvor skarverne har rede på jorden, består indgrebet oftest i at sprøjte madolie på æggene, så de ikke klækker.

I 2012 blev i alt 2.933 reder i 10 kolonier berørt af forvaltende tiltag. Dette antal svarer til 11 % af alle landets ynglepar. Det samlede antal regulerede reder i 2012 svarer til omkring halvt så mange, som i perioden 2003-2009, hvor knap 6.000 reder årligt blev udsat for indgreb. Denne nedgang er primært et resultat af, at antallet af ynglende skarver er gået tilbage i de fleste af de kolonier, hvor der i en årrække har været gennemført oliering af æg.

Som i tidligere år blev oliering af æg især anvendt i kolonier langs Vestkysten, på Hirsholmene ved Frederikshavn og på Saltholm i Øresund. Som noget nyt blev der i Det Sydfynske Øhav igangsat oliering i 2012. To nye kolonier var etableret på et par holme, og efter lodsejernes ønske blev æggene i hovedparten af rederne olieret. I de fleste af de kolonier, hvor der olieres æg, bliver mindst 100 par friholdt fra oliering. Reder blev olieret i i alt syv kolonier, og samlet blev der olieret æg i 2.607 skarvredere.

Foto 2. Mågeøerne ved Bogen-
se, 2011. Foto: Thomas
Bregnballe.

Der blev fjernet æg i kolonien på Ejerslev Røn nær Mors, og i den ene af to mindre kolonier på Agger Tange ved Limfjordens vestlige munding blev æggene destrueret. I alt blev der fjernet eller ødelagt æg i 271 reder. Indgre-

bet på Agger Tange fandt sted for at sikre rimelige ynglebetingelser for klyder, terner og hættemåger. I en enkelt koloni på Djursland, hvor 35 par havde bygget rede, blev alle skarverne skræmt bort bl.a. ved brug af en gaskanon.

I 2012 var der ét kendt tilfælde af illegal indgriben i en skarvkoloni. På Dueholm i Nakskov Fjord havde ukendte personer lagt et 100 m langt fiskenet hen over og omkring rederne. Skarverne forlod kolonien, men en del af skarverne etablerede en koloni på den nærliggende Kåreholm. I nettet blev der fundet døde fugle (2 sølvmåger, 2 ederfugle, 1 gråand og 1 strandskade samt en døende sølvmåge).

Regionerne

Den overordnede udvikling i ynglebestanden i de enkelte regioner er vist for de sidste 23 år i Figur 3.

Som det fremgår af den øverste figur, har der gennem en længere årrække været en nedgang i de regioner, som i begyndelsen af 1990'erne husede 6-13.000 par.

Foto 3. En hunskarv ringmærket med metalring, Mågeøerne. Foto: Thomas Bregnballe.

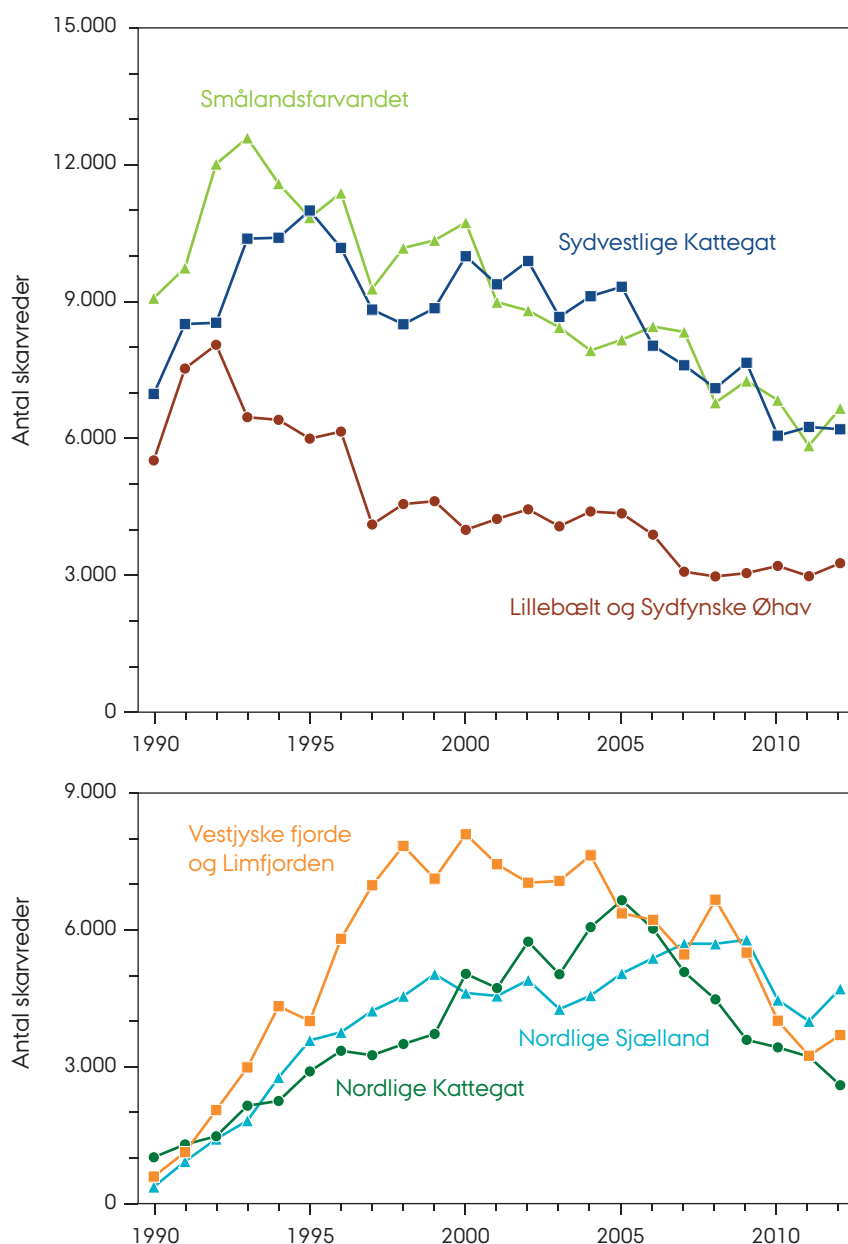

I de øvrige regioner indtraf nedgangen flere år senere, således fra omkring 2004-2005 i de Vestjyske Fjorde, Limfjorden og det Nordlige Kattegat, og i det Nordlige Sjælland indtraf nedgangen først efter 2009. De sandsynlige årsager til forskellene i udviklingen i landsdelene behandles ved en senere af-rapportering.

I de Vestjyske Fjorde og Vadehavet har der i de senere år stort set kun ynglet skarver i Ringkøbing Fjord. Her ynglede der omkring 2.500 par fra 1996 til 2009, hvorefter antallet faldt til ca. 1.000 par. I denne region etableredes der i 2012 for første gang en ny koloni inde i landet; den blev etableret nær Abildå, nordøst for Ringkøbing.

I Limfjorden kunne der årligt tælles omkring 5.000 besatte skarvredere fra 1999 til 2005, men siden faldt antallet af ynglepar, især i 2010 og 2011.

Figur 3. Udviklingen i antallet af skarvpar i Danmark (opgjort som antal reder) i 1990-2012 fordelt på seks regioner (region "Limfjorden" er her slået sammen med region "Vestjyske Fjorde og Vadehavet"). Bemærk at y-aksen ikke har samme skala i de to figurer.

I det Nordlige Kattegat er yngleantallet nu mere end halveret, siden det toppede i 2005. Antallet faldt fra 6.700 par i 2005 til 2.600 par i 2012. Nedgangen i denne landsdel skyldes primært en betydelig tilbagegang i kolonien ved Toftesø i Lille Vildmose samt en tilbagegang i kolonien ved Kielstrup Sø ved Mariager Fjord. I det Sydvestlige Kattegat er yngleantallet gået tilbage med ca. 5.000 par, siden det toppede i 1995 (Fig. 3).

I Lillebælt og Det Sydfynske Øhav er yngleantallet først og fremmest bestemt af udviklingen i kolonien ved Brændegård Sø og Nørresø på Sydfyn. De to ynglesteder er defineret som tilhørende én og samme koloni, fordi kolonien ved Nørresø ligger mindre end 2 km fra kolonien ved Brændegård Sø. Efter en årrække med ret stabile antal i Brændegård Sø og Nørresø var der især i 2011 atter nedgang, mens yngleantallet igen gik frem i 2012. De øvrige kolonier i Det Sydfynske Øhav har hidtil alle været ret små, men i 2011 og 2012 var kolonien på Ll. Græsholm ved Bredholm nået op over 450 par (Tabel 1). I Lillebælt og Det Sydfynske Øhav blev der opdaget tre nye kolonier i 2012. Det drejer sig dels om kolonien ved Føns Vang syd for Middelfart samt Lille Egholm ved Bogø og Grensholm vest for Strynø.

I det Nordlige Sjælland var der store nedgange i 2010 og 2011, men i 2012 gik antallet frem fra 4.000 par i 2011 til 4.700 par i 2012. Yngleantallet er dog fortsat under det maksimum på 5.800 par, der blev talt i 2009 (Fig. 3).

I Smålandsfarvandet har nedgangen været jævn i knap 20 år. Antallet toppede med 12.600 par i 1993, mens antallet i 2011 var faldet til 5.400. I 2012 er antallet steget igen til 6.700 par.

Foto 4. Rugende skarver på Mågeøerne, 2011. Mange af rederne genbruges og udbygges fra år til år. Foto: Thomas Bregnballe.

Udviklingen i landene omkring Østersøen

De seneste års udvikling i Danmark minder om udviklingen i skarvbestanden langs den tyske og polske Østersøkyst samt i Sverige. I Mecklenburg-Pommern, hvor der som i Danmark har været tilbagegang i en årrække, gik antallet af par frem fra 8.800 par i 2011 til omkring 12.500 par i 2012 (oplysninger fra C. Herrmann). Fra den store polske skarvkoloni Katy Rybackie er

der adgang til oplysninger om udviklingen frem til 2011. Yngleantallet toppede med 11.600 par i 2006 og er siden faldet til 8.100 par i 2010 og 2011 (oplysninger fra M. Goc og P. Stepniewski).

I Sverige gennemførtes en landsdækkende optælling i 2006 og en næsten landsdækkende optælling i 2009. Resultaterne tyder på, at den samlede svenske ynglebestand af skarver toppede med 44.000 par i 2006, hvorefter bestanden er gået tilbage (oplysninger fra H. Engström). På Gotland, hvor der som i enkelte andre vigtige yngleområder i Sverige tælles årligt, var der uafbrudt vækst til 10.500 par i 2008. Efter vinteren 2009/10 gik antallet imidlertid tilbage til omkring 8.000 par i 2010, 2011 og 2012 (oplysninger fra K. Larsson).

I Finland faldt antallet fra 16.000 par i 2009 til 14.400 par i 2010, men i 2011 og 2012 er antallet igen steget til 17.700 henholdsvis 17.100 par (oplysninger fra SYKE, Finnish Environment Institute). I Estland, hvor ynglebestanden ligesom i Finland har været i konstant vækst, nåede yngleantallet 13.700 par i 2009, og det samme antal har ynglet i 2010 og 2011 (oplysninger fra V. Lilleleht, K. Rattiste og L. Saks; der foreligger endnu ikke et optællingsresultat fra Estland fra 2012).

Foto 5. Malurtholm ved Møn, 2012. Foto: Kjeld Tommy Pedersen.

Mere information

Udviklingen i de danske skarvkolonier er vist i Tabel 1 for de seneste fire år. Mere information om udviklingen i den danske ynglebestand af skarver kan findes på hjemmesiden:

[http://www.dmu.dk/dyrplanter/dyr/skarv - udvikling i bestande/](http://www.dmu.dk/dyrplanter/dyr/skarv_-_udvikling_i_bestande/)